

Nr 155

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående höjning av vissa postavgifter; given Stockholms slott den 23 april 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Skoglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till höjda postavgifter. Grundportot för brev föreslås ökat med 5 öre till 40 öre och för brev i högre viktsatser med 10—50 öre. Höjda avgifter föreslås även för postkort, korsband, postanvisningar, postförskott, paket samt assurans och rekommendation. Ifrågavarande uppräknningar jämte vissa förutsedda avgiftshöjningar, som det ankommer på Kungl. Maj:t eller generalpoststyrelsen att besluta, beräknas öka postverkets intäkter med ca 68 mkr. under budgetåret 1964/65. De nya avgifterna föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1964.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 april 1964.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet fråga om *höjning av vissa postavgifter* samt anför därvid följande.

I skrivelse den 14 april 1964 har generalpoststyrelsen framlagt förslag om *höjning av flertalet av de avgifter, som är fastställda i kungörelsen den 11 maj 1951 (nr 248) angående postavgifterna m. m.* Förslaget innefattar sålunda portona för brev, postkort, korsband och paket samt avgifterna för postanvisningar, postförskott, assurans och rekommendation.

Innebörden av styrelsens förslag framgår av sammanställning, vilken såsom *bilaga* torde få fogas till detta protokoll.

Generalpoststyrelsen

Generalpoststyrelsen anför, att styrelsen i mars 1964 verkställt en förnyad beräkning av postverkets driftresultat för budgetåren 1963/64 och 1964/65. Beräkningen utvisade i förra fallet överskott på 15 mkr. och i senare fallet överskott på 11 mkr. I sammanhanget hade utgifterna bedömts under den förutsättningen, att statstjänstemännens löner skulle utgå efter oförändrade grunder och att större ändringar i prisnivån icke skulle förekomma. Beträffande inkomsterna hade styrelsen förutsatt, att portona — med undantag för avgifterna i tidningsrörelsen — skulle kunna bibehållas på nuvarande nivå. Trafikvolymen tänktes under den berörda tiden fortsätta att öka i ungefär samma takt som för närvarande.

Styrelsen framhåller, att förutsättningarna för de nyssnämnda beräkningarna numera ändrats, främst genom den i dagarna träffade överenskommelsen om statstjänstemännens löner för åren 1964 och 1965. Prognosen har därför reviderats med hänsyn till inträdande ökade lönekostnader för postverket. Resultatet blir då, att det tidigare för innevarande budgetår beräknade överskottet på 15 mkr. räcker för att täcka utgiftsstegringen, medan det förutsatta överskottet för budgetåret 1964/65 förvandlas till ett underskott på 23 mkr. Beträffande båda budgetåren har därvid räknats med vinstleveranser från postbanken.

För att uppväga det angivna betydande underskottet under budgetåret 1964/65 måste — trots den fortlöpande rationaliseringsverksamheten — en allmän höjning av postverkets avgifter vidtagas. Denna bör därvid enligt styrelsen — i likhet med vad som skedde vid den senaste allmänna tariffhöjningen 1962 — göras så pass stor, att förutsättningar skapas för att möta förutsedda kostnadsökningar även under ett påföljande budgetår, d. v. s. i detta fall även under 1965/66. Att så sker är önskvärt bl. a. från synpunkten att i någon mån skapa stabilitet i portonivån.

I sammanhanget erinrar styrelsen om en nyligen verkställd kostnadsundersökning inom postverket. Undersökningen visar, att flera rörelsegrenar för närvarande icke med sina intäkter förmår att täcka sina särkostnader, ännu mindre att lämna något bidrag till de gemensamma kostnaderna i postverksamheten. Det gäller i första hand tidningsrörelsen men även paket- och postanvisningsrörelserna samt postförskotts- och rekommendationsförfarandena. De problem som är förknippade med tidningsrörelsen har behandlats i olika sammanhang och föranleder här inga förslag till konkreta åtgärder från generalpoststyrelsens sida. Styrelsen avser emellertid att senare återkomma till ifrågakvarande spörsmål. Beträffande de övriga nämnda postala rörelserna och förfarandena har man emellertid strävat efter att i samband med den nu föreslagna allmänna avgiftshöjningen få till stånd en bättre kostnadstäckning. För paketrörelsen avses avgiftsökningen sålunda medföra full täckning av särkostnaderna, och för postanvisningsrörelsen samt postförskotts- och rekommendationsförfarandena innebär den ett steg i sådan riktning.

Brevportot

Det inrikes brevportot är postverkets viktigaste inkomstkälla. Det är därför nödvändigt att höja detta porto, om de förenämnda utgiftsstegringarna skall kunna mötas. Då ca 87 procent av de inrikes breven tillhör första viktsatsen (högst 20 g), är det särskilt viktigt att uppräknas avgiften för denna. Även portot för övriga tre viktsatser (20—125 g, 125—500 g och 500—1 000 g) bör emellertid samtidigt justeras upp.

Generalpoststyrelsen föreslår, att portot för inrikes brev höjes i första viktsatsen från 35 till 40 öre, i andra viktsatsen från 70 till 80 öre, i tredje viktsatsen från 1 kr. 5 öre till 1 kr. 20 öre samt i fjärde viktsatsen från 1 kr. 50 öre till 2 kr.

De föreslagna ändringarna av brevportot beräknas ge en inkomstökning av ca 40,5 mkr. för år.

Postkortsportot

Nu gällande porto för inrikes postkort utgår med 25 öre för enkelt och 50 öre för dubbelt postkort. Vid en höjning av brevportot enligt styrelsens förslag bör postkortsportot höjas med 5 öre för enkelt och 10 öre för dubbelt postkort.

De föreslagna ändringarna beräknas ge en inkomstökning av ca 2 mkr. för år.

Korsbandsportot

För inrikes korsband, som väger högst 100 g, utgår porto med 20 öre. För sådant korsband, som väger mer än 100 g, utgår porto med 20 öre för de första 100 g och därefter med 10 öre för varje följande vikt av 100 g eller del därav. Dock gäller att lägsta avgiften för korsband som innehåller affärshandlingar utgör 35 öre.

Generalpoststyrelsen framhåller, att den känner tveksamhet i fråga om en ytterligare höjning av korsbandsportot. I sammanhanget hänvisas bl. a. till en undersökning, som håller på att slutföras inom styrelsen beträffande marknadsförutsättningarna för bl. a. postverkets korsbandsdistribution och som belyser den ökade konkurrens denna rörelsegren möter. Det anses vidare icke vara lämpligt att göra skillnaden mellan korsbandsavgiften och avgiften för utgivar- och kommissionärskorsband alltför stor. Inför alternativet att föreslå en ytterligare höjning av brevportot har styrelsen dock kommit till uppfattningen, att en uppräknings bör ske av korsbandsportot.

Styrelsen föreslår sålunda, att korsbandsportot höjes med 5 öre i alla viktsatser. — Det för försändelseslaget affärshandlingar fastställda minimiportot är principiellt knutet till den avgift, som gäller för brev i lägsta viktsatsen. En höjning av sistnämnda avgift från 35 till 40 öre bör därför medföra motsvarande höjning i fråga om minimiportot för affärshandlingar.

Uppräkningen av korsbandsportot påverkar avgifterna för masskorsband och grupporsband, vilka fastställs i relation till det vanliga korsbandsportot. För att mildra övergången till ett högre porto för mass- och grupporsbanden avser styrelsen att för deras del genomföra de erforderliga konsekvenshöjningarna först från och med den 1 januari 1965.

De föreslagna ändringarna förväntas ge en inkomstökning av ca 10,2 mkr.

Postanvisningsavgifterna

Avgiften för inrikes postanvisning utgör för närvarande 35 öre, om postanvisningsbeloppet uppgår till högst 10 kr., och 70 öre om nämnda belopp överstiger 10 men ej 2 000 kr.

Generalpoststyrelsen föreslår, att postanvisningsavgiften fortsättningsvis fastställs till 50 öre resp. 1 kr.

De föreslagna ändringarna beräknas ge en årlig inkomstökning av ca 2,9 mkr.

Postförskottsavgiften

För inrikes postförskotts försändelse skall avsändaren utöver befodringsavgift erlagga dels å postförskottsbeloppet beräknad postanvisningsavgift eller — om beloppet skall redovisas till postgirokonto — inbetalningsavgift i postgironörelsen, dels ock en *särskild avgift* av för närvarande 25 öre.

Generalpoststyrelsen föreslår, att den särskilda postförskottsavgiften fortsättningsvis bestämmas till 35 öre.

Den angivna ändringen beräknas ge en inkomstökning om ca 2,1 mkr.

Assuransavgiften

Den nu gällande avgiften för assurans består av dels en fast grundavgift av 70 öre, dels en tilläggsavgift av 10 öre per 1 000 kr. eller del av 1 000 kr. av assuransbeloppet. Grundavgiften, som således utgår med samma belopp som avgiften för rekommendation, utgör liksom nämnda avgift i första hand ersättning för den fortlöpande bokföringen och den i övrigt särskilt noggranna kontrollen och behandlingen av försändelserna. I det följande föreslår generalpoststyrelsen en höjning av rekommendationsavgiften till 1 kr. Om denna höjning genomföres, bör enligt styrelsens mening även den i assuransavgiften ingående fasta grundavgiften höjas till 1 kr. Någon höjning av den proportionella tilläggsavgiften anses däremot icke påkallad.

Den föreslagna höjningen beräknas ge en inkomstökning av ca 0,2 mkr. för år.

Paketportot

Den år 1962 vidtagna allmänna höjningen av postavgifterna innefattade i fråga om paketportot endast de båda högsta viktsatserna (10—15 kg, 15—20 kg). Paketportot i de lägre viktsatserna (högst 1 kg, 1—3 kg, 3—5 kg, 5—7 kg, 7—10 kg) bibehölls däremot oförändrat.

Generalpoststyrelsen föreslår nu, att portot i den första viktsatsen — vilket f. n. utgör 1 kr. 70 öre — höjes med 30 öre. I envar av de andra, tredje och fjärde viktsatserna, där portot nu utgår med 2 kr., 2 kr. 50 öre resp. 4 kr. 50 öre, anses en uppräkningsböras ske med 50 öre. I de tre högsta viktsatserna med nuvarande porto bestämt till 6 kr., 9 kr. resp. 12 kr. föreslås i varje fall en höjning med 1 kr. — Styrelsen har inhämtat, att avsikten är att statens järnvägars paketgodsavgifter skall uppräknas i en utsträckning, som i stort sett motsvarar vad här föreslagits i fråga om postpaketavgifterna.

Portohöjningen beräknas medföra en årlig inkomstökning om ca 11,8 mkr.

Rekommendationsavgiften

Rekommendationsavgiften är dels en försäkringsavgift, som tillförsäkrar avsändaren viss ersättning om försändelsen under postbefordran går förlorad eller om innehållet helt eller delvis förkommer eller skadas, dels en ersättning till postverket för de extra bokförings- och kontrollåtgärder, som rekommenderade försändelser är underkastade.

Generalpoststyrelsen föreslår, att rekommendationsavgiften — som för närvarande utgår med 70 öre per försändelse — fastställs till 1 kr.

Avgiftsändringen beräknas medföra en årlig inkomstökning av ca 4,2 mkr.

Ekonomiska beräkningar m. m.

Generalpoststyrelsen föreslår, att de angivna höjningarna av postavgifterna genomföres fr. o. m. den 1 juli 1964. Om så sker kan inkomstökningen under budgetåret 1964/65 förväntas komma att uppgå till ca 74 mkr. Höjningarna av de inrikes postavgifterna medför även automatiskt uppräknning av vissa postavgifter i den nordiska utväxlingen. De i detta sammanhang uppkommande inkomstökningarna, som relativt sett är ganska obetydliga, har inräknats i det nyssnämnda beloppet. — Generalpoststyrelsen hemställer vidare i särskild skrivelse om ändringar beträffande en del avgifter, som bestämmes av Kungl. Maj:t. Det gäller då närmast vissa avgifter i den allmänt internationella postutväxlingen, nämligen brevportot, postkortsportot, korsbandsportot, minimiavgiften för affärshandlingar, småpaketsportot, postanvisningsavgiften samt befordringsavgiften för assurerade askar och fonopostförsändelser. Dessa ändringar beräknas öka inkomsterna med 4,4 mkr. Dessutom avser styrelsen att själv — med stöd av bemyndiganden lämnade av Kungl. Maj:t — bestämma om ändring av vissa ytterligare avgifter, däribland de tidigare angivna masskorsbands- och grupp-korsbandsavgifterna. Som framgår av det föregående avses ikraftträdandet i sistnämnda fall icke ske förrän den 1 januari 1965. De avgiftsändringar styrelsen äger besluta om beräknas öka inkomsterna för budgetåret 1964/65 med 5,6 mkr.

Den totala inkomstökning, som uppkommer under budgetåret 1964/65 därest samtliga i skrivelsen angivna ändringar genomföres, skulle sålunda utgöra ca 84 mkr. Därvid har dock hänsyn icke tagits till den minskade tillväxt av poströrelsen, som kan befaras till följd av portohöjningarna. Generalpoststyrelsen har bedömt, att denna minskade tillväxttakt under budgetåret kan betyda en minuspost på ca 16 mkr. Inkomstökningen skulle i så fall begränsa sig till ca 68 mkr. Därmed skulle utrymme finnas för att i första hand täcka det tidigare framräknade underskottet för 1964/65 och för att därutöver möta de ytterligare kostnadsökningarna under det påföljande budgetåret 1965/66.

Departementschefen

Av den redogörelse som lämnats i det föregående framgår hur postverkets driftresultat påverkas av främst de lönekostnadsstegringar, som blir en följd av den nyligen träffade överenskommelsen om statstjänstemännens löner för åren 1964 och 1965. De av generalpoststyrelsen framlagda kalkylerna utvisar, att de medel som står till förfogande för innevarande budgetår räcker till att täcka den kostnadsökning, som då aktualiseras. För budgetåret 1964/65 uppstår emellertid — under förutsättning av oförändrad avgiftssättning på postverkets tjänster — underskott på icke mindre än ca 23 mkr. Underskottet beräknas enligt vad jag inhämtat från styrelsen kom-

ma att ytterligare öka under det därpå följande budgetåret 1965/66 till ca 49 mkr. Bortses från de beräknade vinstleveranserna från postbanken, stiger angivna underskott till 43 resp. 69 mkr. För att möta dessa kostnadsstegringar och trygga ett tillfredsställande driftresultat har generalpoststyrelsen sett sig nödsakad att föreslå vissa avgiftshöjningar från och med den 1 juli 1964. De höjningar, till vilka enligt styrelsen medgivande bör inhämtas från riksdagen, omfattar avgifterna för inrikes brev, postkort, korsband, postanvisningar, postförskott, paket, assurans och rekommendation.

Vad sålunda föreslagits anser jag mig kunna tillstyrka. Ekonomiskt bedömes ifrågavarande höjningar — jämte vissa förutsatta uppräkningsningar av sådana postavgifter som bestämmes av Kungl. Maj:t och generalpoststyrelsen — innebära att postverkets inkomster ökar under budgetåret 1964/65 med uppskattningsvis ca 68 mkr. Därmed skapas förutsättningar för att i första hand täcka den under sistnämnda budgetår inträffade kostnadsstegringen. Det överskott som uppstår under 1964/65 och som kan beräknas till ca 45 mkr. — därav dock endast 25 mkr. hänför sig till den egentliga poströrelsen, medan 20 mkr. utgör beräknad vinstleverans från postbanken — gör det möjligt att möta även den fortsatta kostnadsstegringen under budgetåret 1965/66. Därutöver innebär avgiftshöjningen en marginal för oförutsett, som i procentuell relation till driftkostnadsstatens omslutning — efter löneupp-görelsen mellan 800 och 900 mkr. — måste bedömas såsom ringa men som likväl ger viss minimitrygghet. — Jag finner det erforderligt, att höjningarna träder i kraft per den 1 juli i år. Beslut om dessa bör därför fattas under riksdagens vårsession.

Styrelsens i särskild skrivelse framlagda förslag till höjning av sådana postavgifter, som med stöd av riksdagens bemyndigande beslutas av Kungl. Maj:t, torde jag framdeles få anmäla för Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att besluta att avgifterna för inrikes brev, postkort, korsband, postanvisningar, postförskott, paket, assurans och rekommendation skall från och med den 1 juli 1964 utgå med de belopp, som jag i det föregående förordat.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bert Holmberg

**Sammanställning över nuvarande avgifter samt av generalpoststyrelsen
och departementschefen föreslagna ändringar**

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande avgifter, öre	Generalpoststyrelsens förslag, öre	Departementschefens förslag, öre
Brev	högst 20 g	35	40	40
	över 20— 125 g	70	80	80
	» 125— 500 g	105	120	120
	» 500—1 000 g	150	200	200
Postkort	enkla	25	30	30
	dubbla	50	60	60
Korsband (affärshandlingar, trycksaker, varuprov, varukorsband)	högst 100 g	20	25	25
	över 100 g	20	25	25
		för de första 100 g samt 10 öre för varje följande vikt av 100 g eller del därav	för de första 100 g samt 10 öre för varje följande vikt av 100 g eller del därav	för de första 100 g samt 10 öre för varje följande vikt av 100 g eller del därav
Minimiavgift för affärshandling		35	40	40
Postanvisningar	högst 10 kr.	35	50	50
	över 10—2 000 kr.	70	100	100
Postförskottsavgiften		25	35	35
Assurans		70 öre i grundavgift + 10 öre för varje 1 000 kr. eller del av 1 000 kr. av assuransbeloppet	100 öre i grundavgift + 10 öre för varje 1 000 kr. eller del av 1 000 kr. av assuransbeloppet	100 öre i grundavgift + 10 öre för varje 1 000 kr. eller del av 1 000 kr. av assuransbeloppet
Paket	högst 1 kg	170	200	200
	över 1— 3 kg	200	250	250
	» 3— 5 kg	250	300	300
	» 5— 7 kg	450	500	500
	» 7—10 kg	600	700	700
	» 10—15 kg	900	1 000	1 000
» 15—20 kg	1 200	1 300	1 300	
Rekommendation		70	100	100